

MR. SANDER TERPHUIS • beleidsadviseur bij de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak nd.nl/opinie

TOETS OF PARTIJ RECHTSSTAAT SCHAADT

... Er is één buitengewoon belangrijk aspect, waarop de partijprogramma's niet rekening houden, namelijk de rechtsstatelijkheid. Hoewel diverse organisaties daar nu al mee bezig zijn, zou het goed zijn als daartoe één instantie komt.

Nederland pretendeert in internationaal verband een rechtsstaat te zijn. Deze pretentie kunnen we alleen dan waarmaken als wordt voldaan aan de eisen die gesteld worden aan een rechtsstaat. De partijprogramma's vormen het basisproduct voor wetgeving. Daarnaast is het uiteraard van belang om te beoordelen of de inhoud van het regeerakkoord zich verdraagt tot de rechtsstatelijke eisen. Eén van die eisen is de bescherming

van grondrechten van burgers zoals het kiesrecht, vrijheid van godsdienst, privacybescherming en het discriminatieverbod. Een andere eis is het in stand laten van de rechterlijke autonomie. In het verkiezingsprogramma van PVV staat dat het kiesrecht van allochtonen wordt afgeschaft en dat het dragen van een hoofddoek wordt verboden. Het VVD-programma beperkt de autonomie van de rechter, door de rechter te verplichten om voor sommige delicten minimumstraffen op te leggen. Een rechtsstatelijke eis is ook dat er geen wetten gemaakt mogen worden die het toestaan om groepen mensen categorisch te discrimineren, enkel op basis van hun geloof, afkomst, ras of op welke grond dan ook. Dit betekent dat een partijprogramma dat discriminatie

van bevolkingsgroepen mogelijk maakt, indruist tegen de eisen van de rechtsstaat. Bovendien hebben enkele partijen in hun verkiezingsprogramma opgenomen dat rechten en vrijheden van burgers in feite onbegrensd ingeperkt kunnen worden met het oog op de veiligheid. Te denken valt aan de inperking van privacybescherming, lichamelijke integriteit, bescherming van persoonsgegevens en de bewegingsvrijheid van burgers. Van dergelijke maatregelen waren ook in het regeerakkoord van het kabinet Rutte meerdere voorbeelden te vinden. Zoals de forse verhoging van griffierechten. Het recht op toegang tot de rechter vormt in een rechtsstaat het basisrecht voor burgers. De onafhankelijke rechter heeft tot taak de

overheid te controleren en aan burgers rechtsbescherming te bieden. Het kabinet-Rutte was bezig om dit recht van burgers te ontnemen door het opwerpen van zeer hoge financiële barrières. In een rechtsstaat is dit *not done*.

één instantie

Momenteel worden vanuit de rechtspraak, advocatuur, vluchtelingenorganisaties en enkele andere organisaties de verkiezingsprogramma's van partijen doorgelicht op afzonderlijke elementen in relatie tot rechtsstatelijkheid. Aangezien het hier om een fundamenteel punt gaat, is het nodig om één instantie de opdracht te geven om partijprogramma's langs de gehele meetlat van de rechtsstaat te leggen. Dit geldt tevens voor het regeerak-

koord. Een geschikte instantie is naar mijn mening het Nationaal Instituut Mensenrechten. Geef als politiek aan dit instituut de opdracht om de verkiezingsprogramma's van de partijen en het regeerakkoord te toetsen aan de waarden en beginselen van de rechtsstaat. Onze rechtsstaat kan weliswaar tegen een stootje, maar is ook uiterst kwetsbaar. In de afgelopen periode is Nederland meer dan eens op de vingers getikt door Europese organen, die toezien op de naleving van mensenrechten. De derde Amerikaanse president Thomas Jefferson zei: 'De prijs van de vrijheid is eeuwige waakzaamheid. Laat het oog der waakzaamheid zich nooit sluiten.' Dit geldt zeker ook voor onze rechtsstaat. <